

**NHÂN 01 TRƯỜNG HỢP BỆNH NHI 11 THÁNG MẮC COVID-19
MỨC ĐỘ NHẸ ĐƯỢC ĐIỀU TRỊ BẰNG BÀI THUỐC
CHÂU THỊ NGÂN KIỀU GIẢI ĐỘC CỦA GIÁO SƯ NGÔ VĨ**

Châu Nhi Vân (周伟民)^{1,2}, Ngô Vĩ (吴伟)^{2*}

1. Trường Đại học Y Dược Cần Thơ

2. Trường Đại học Trung Y Dược Quảng Châu, Trung Quốc

*Email: zywuwei@163.com

Ngày nhận bài: 17/10/2022

Ngày nhận bài: 15/3/2023

Ngày duyệt đăng: 23/5/2023

TÓM TẮT

COVID-19 là một bệnh đường hô hấp cấp tính truyền nhiễm gây ra bởi chủng virus corona SARS-CoV-2 và các biến thể của nó, gây nguy hiểm tính mạng. Vào tháng 11 năm 2021, số lượng trẻ mắc COVID-19 khá nhiều, nhưng rất hiếm trẻ em mắc COVID-19 được điều trị bằng Y học cổ truyền. Tuy nhiên, tác giả đã ứng dụng bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc của giáo sư Ngô Vĩ điều trị được 1 trường hợp bệnh nhi 11 tháng tuổi mắc COVID-19 mức độ nhẹ, biểu hiện sốt, ho, chảy mũi nghẹt mũi, khó ngủ, test nhanh dương tính. Bệnh nhi hết triệu chứng sau 2 ngày, test nhanh âm tính sau 7 ngày. Từ đó cho thấy điều trị COVID-19 mức độ nhẹ bằng Y học cổ truyền có hiệu quả tốt ngay cả ở trẻ em, cần phát huy vai trò của Y học cổ truyền trong phòng trị bệnh COVID-19 giai đoạn sớm.

Từ khóa: COVID-19, Y học cổ truyền, Châu thị Ngân kiều giải độc.

ABSTRACT

**CASE REPORT: A MILD COVID-19 CHILD
WAS HEALED BY PROFESSOR WU WEI'S CHAU FAMILY LONICERAE
AND FORSYTHIAE DETOXICATING DECOCTION**

Chau Nhi Van (Zhou Wei Min)^{1,2}, Wu Wei^{2*}

1. Can Tho University of Medicine and Pharmacy

2. GuangZhou University of Chinese Medicine, China

Background: COVID-19 is an infectious acute respiratory disease caused by the SARS-CoV-2 coronavirus strain and its variants, which are life-threatening. In November 2021, the number of children with COVID-19 was quite high, but very few children with COVID-19 were treated with Traditional Medicine. However, the author applied Professor Wu Wei's Chau family lonicerae and forsythiae Detoxicating Decoction (Zhou shi Yin Qiao jie du) to treat 1 case of 11-month-old mild COVID-19 pediatric patient with fever, cough, nasal congestion, difficulty sleeping, and quick test positive. The patient ran out of symptoms two days later; the quick test came back negative seven days later. Accordingly, treating mild COVID-19 with Traditional Medicine has been shown to be effective even in children, the role of Traditional Medicine in early-stage COVID-19 is needed.

Keywords: COVID-19, Traditional Medicine, Chau family lonicerae and forsythiae Detoxicating Decoction.

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo sư tiên sư bác sĩ Ngô Vĩ là danh y nổi tiếng trong lĩnh vực Y học cổ truyền (YHCT) của tỉnh Quảng Đông, một trong những danh sư các trường cao đẳng đại học Trung

Quốc, nhiều năm kinh nghiệm hướng dẫn nghiên cứu sinh của Trường Trung Y Dược Quảng Châu, đồng thời ông còn là một trong những người thừa kế học thuật của thầy thuốc quốc gia Trung Quốc Đặng Thiết Đào [1]. Trên cơ sở tham khảo 2 bài thuốc cổ phương gồm Ngân kiều tán, Tang cúc ẩm và 2 bài thuốc dự phòng bệnh COVID-19 của giáo sư Đặng Thiết Đào [2], căn cứ vào tình hình thực tế thuốc YHCT và tình trạng dịch bệnh tại Việt Nam, tác giả cùng giáo sư Ngô Vĩ đã sáng lập bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc thang, chủ yếu dùng điều trị bệnh nhân COVID-19 mức độ nhẹ, bệnh nhân có thể có biểu hiện triệu chứng hoặc không, chưa áp dụng cho bệnh nhân có biểu hiện suy hô hấp hoặc có rối loạn tri giác. Bài thuốc gồm các vị thuốc: Kim ngân hoa, Liên kiều, Kinh giới, Quế chi, Cúc hoa, Hạnh nhân, Huyền sâm, Sinh địa, Mạch môn, Cát căn, Xuyên khung, Trần bì, Bạch chỉ, Đảng sâm, Bạch truật, Cam thảo, gừng tươi. Tùy theo biểu hiện lâm sàng và lứa tuổi của bệnh nhân mà gia giảm liều lượng và số lượng vị thuốc cho phù hợp.

COVID-19 là đại dịch bệnh toàn cầu, tính lây lan cực nhanh và mạnh, gây nguy hiểm tính mạng bệnh nhân, ảnh hưởng nghiêm trọng đến đời sống người dân và sự phát triển kinh tế xã hội của toàn cầu. Vào tháng 11 năm 2021, tuy Việt Nam đã chuyển sang giai đoạn “Thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát hiệu quả dịch COVID-19” [3] nhưng số lượng trẻ mắc COVID-19 còn khá nhiều, hơn nữa lúc này rất hiếm trẻ em mắc COVID-19 được điều trị bằng YHCT. Đặc biệt, đối với trẻ em quá nhỏ tuổi <1 tuổi mắc COVID-19 thì việc điều trị càng gặp nhiều khó khăn. Tác giả đã ứng dụng bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc của giáo sư Ngô Vĩ điều trị hiệu quả 1 trường hợp bệnh nhi 11 tháng tuổi mắc COVID-19 mức độ nhẹ tại phòng khám riêng của tác giả, đây là dấu ấn của YHCT nói riêng và nền Y học Việt Nam nói chung trong công tác phòng chống dịch bệnh COVID-19.

II. NỘI DUNG

Một ca bệnh nhi điển hình được trị khỏi bằng bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc

Bệnh sử: Bệnh nhi C.C.K. 11 tháng tuổi, nam, nặng 8.8Kg, đến phòng khám riêng của tác giả vào 19 giờ ngày 28/11/2021, trẻ đã sốt liên tục 3 ngày, kèm ho, chảy mũi nghẹt mũi, bú kém, khám Tây y được chẩn đoán là sốt nhiễm siêu vi, đã uống Hapacol 80mg mỗi lần 1 gói, ngày 3 lần, nhưng trẻ vẫn sốt đi sốt lại, chỉ định test nhanh COVID-19, kết quả dương tính. Ngoài ra, trẻ còn tiêu phân lỏng vàng, buổi tối khó ngủ quấy khóc, đo thân nhiệt 38.5°C, người nhà cho bé uống siro Tylenol 120mg 2.5ml để hạ sốt. Đến sáng ngày 29/11, thân nhiệt của bé dao động trong 37.5°C - 38.0°C.

Chẩn đoán: Theo Tây y là viêm đường hô hấp do mắc COVID-19. Theo YHCT là phế dịch bệnh thể Phong nhiệt xâm phạm vào bì mao và phế vệ [4],[5]

Điều trị: Sáng 29/11, dưới sự hướng dẫn của tác giả, mẹ nấu cho trẻ uống bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc gia giảm: Kim ngân hoa 3g, Kinh giới tuế 0.5g, Quế chi 2g, Cúc hoa 0.5g, Khô hạnh nhân 3g, Huyền sâm 2g, Sinh địa 5g, Mạch môn 3g, Cát căn 5g, Xuyên khung 0.5g, Trần bì 1g, Bạch chỉ 0.5g, Đảng sâm 3g, Bạch truật 1g, Quy thân 1g, Hoàng bá 1g, Cam thảo sống 1g, Đại táo 30g, Gừng tươi 2g, 1 thang sắc 2 lần uống, mỗi lần sắc còn 20ml, uống lúc ấm nóng, chế độ ăn là bú sữa và ăn cháo loãng.

Kết quả: Đến khoảng 16 giờ cùng ngày (29/11) thân nhiệt trẻ hạ xuống còn 36.2°C và không sốt trở lại cho đến sáng ngày 30/11, ngừng uống Tylenol, tối trẻ ngủ ngon hơn, giảm nghẹt mũi, ho ít, tiếp tục cho trẻ uống thêm 1 thang nữa. Đến chiều tối 30/11, trẻ vẫn mát, bú tốt, hết nghẹt mũi, không ho, tiêu phân vàng sệt, chơi đùa tốt, chỉ định dừng uống thuốc và theo dõi sức khỏe. Đến ngày thứ 7 sau test nhanh COVID-19 dương tính thì kiểm

tra lại cho kết quả âm tính.

III. BÀN LUẬN

Vào khoảng cuối năm 2021 đến tháng 7 năm 2022, tác giả đã áp dụng bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc thang của giáo sư Ngô Vĩ điều trị khỏi 23 trường hợp mắc COVID-19 có biểu hiện triệu chứng ở mức độ nhẹ tại phòng khám riêng của tác giả. Trong đó, bệnh nhân tuổi nhỏ nhất là 11 tháng tuổi, lớn nhất là 95 tuổi, tuổi trung bình là 41.17 ± 22.65 . Số lượng bệnh nhi là 4 ca, bệnh nhân >60 tuổi là 5 ca, trong độ tuổi 25-55 là 14 ca. Số bệnh nhân nam là 11, nữ là 12. Ngoại trừ 4 bệnh nhi và bệnh nhân 95 tuổi là chưa tiêm vaccine phòng ngừa COVID-19, các bệnh nhân còn lại đều đã được tiêm 2-3 mũi. Đa số bệnh nhân test nhanh COVID-19 cho kết quả âm tính đa số vào ngày 7-8 từ khi phát hiện bị dương tính, bệnh nhân cho kết quả trở về âm tính sớm nhất là ngày 5, chậm nhất là ngày 12 của bệnh. Bệnh nhân thường không uống bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc ngay từ ngày đầu, nếu tính từ lúc uống bài thuốc thì bệnh nhân test lại âm tính sẽ nhanh hơn một chút, thường sau 3-6 ngày uống thuốc, trong đó có 1 ca chỉ sau uống 2 thang đã test lại âm tính, thuộc ngày 9 của bệnh (bệnh nhân ngày 7 mới uống bài thuốc). Các bệnh nhân được điều trị từ 2-5 thang, mỗi thang sắc 2 lần uống, đa phần bệnh nhân hết sốt hoàn toàn và các triệu chứng khó chịu khác cải thiện tốt chỉ sau uống 1-2 thang thuốc, và thường là sau 3 thang bệnh nhân gần như thấy khỏe trong người, sinh hoạt bình thường, ăn ngủ tiêu tiêu tốt, ngoại trừ các triệu chứng như mất khứu giác, mất vị giác, ho khan ít thì thường kéo dài hơn, bệnh nhân thường test nhanh kiểm tra lại từ ngày 7 trở đi của bệnh [6].

Giáo sư Ngô Vĩ cho rằng dùng Kim ngân hoa, Liên kiều, Cúc hoa để thanh nhiệt giải độc; Kinh giới, Quế chi, Bạch chỉ, Gừng tươi để phát hãn giải biểu, phát tán phong thấp, đồng thời có thể thông khiếu chữa nghẹt mũi sổ mũi; Hạnh nhân để tuyên phế chữa ho; Huyền sâm, Sinh địa, Mạch môn, tức Tăng dịch thang để thanh nhiệt sinh tân, tư dưỡng phế âm; Cát căn để sinh tân chỉ khát; Xuyên khung, Trần bì để hành khí hoạt huyết, đồng thời có thể giảm nhức đầu, đồng thời cũng giúp phòng ngừa hình thành huyết khối; Đảng sâm, Bạch truật để kiện tỳ ích khí, giúp tăng sức đề kháng chống lại bệnh tà; Cam thảo điều hòa dược tính các vị thuốc. Các vị thuốc phối hợp cùng nhau vừa có thể tiêu trừ nguyên nhân gây bệnh vừa giúp truyền giảm triệu chứng rõ rệt. Ngoài ra, bài thuốc có tác dụng tốt vì có thể trong bài thuốc hàm chứa một số vị thuốc kháng SARS-CoV-2, như Kim ngân hoa, Cam thảo, Trần bì, Liên kiều, Bạch truật. Theo nghiên cứu của Yuan-Chieh Yeh và cộng sự, chiết xuất ethanol từ Kim ngân hoa (*Lonicera japonica*) có tác dụng ngăn cản liên kết của SARS-CoV-2 với ACE 2 (Angiotensin-Converting Enzyme 2) nên ngăn cản SARS-CoV-2 gắn vào tế bào nội mạc đường hô hấp dưới, đồng thời hạn chế hoạt tính của SARS Mpro (SARS-3CLpro) nên ngăn cản sự nhân lên của virus SARS [7]. Theo Atehef Jalali và cộng sự, rễ Cam thảo (*Glycyrrhiza uralensis* Fisch) có hoạt chất Glycyrrhizin có tác dụng ức chế hoạt tính ACE 2, Trần bì hàm chứa các flavonoid như hesperetin, hesperidin, neohesperidin, và rhoifolin có tác dụng ức chế SARS-3CLpro [8]. Lê Văn Truyền nghiên cứu các tài liệu tổng quan, các chứng cứ khoa học và chương trình phòng chống dịch COVID-19 của Trung Quốc, ghi nhận nhiều dược liệu có tác dụng kháng SARS-CoV-2, trong đó có Cam thảo, Kim ngân hoa, Bạch truật (*Rhizoma Atractylodis Macrocephalae*), Liên kiều (*Fructus forsythia*) [9].

Bệnh nhi này là một trong số 23 bệnh nhân kể trên, trẻ sốt liên tục 3 ngày, tuy đã được dùng thuốc tây hạ sốt, nhưng bệnh vẫn chưa khỏi, vì nguyên nhân bệnh là SARS-CoV-

2. Trẻ còn quá nhỏ 11 tháng tuổi, chưa được tiêm vaccine ngừa COVID-19, thời điểm này cũng chưa khuyến cáo dùng thuốc tây đặc trị kháng SARS-CoV-2 cho trẻ, chỉ có thể điều trị triệu chứng và nâng tổng trạng. Trẻ chưa biểu hiện suy hô hấp cần phải nhập viện, vẫn còn trong giai đoạn sớm của bệnh, có thể chuyển sang điều trị bằng YHCT. Tác giả cho rằng lúc này bệnh còn ở biểu, pháp trị nên là tân lương giải biểu, thanh nhiệt giải độc, chọn dùng bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc thang. Vì trẻ có thêm triệu chứng tiêu phân lỏng nên gia thêm Hoàng bá. Khi kê thuốc thang ở trẻ tác giả cũng chú ý nhẹ nhàng linh hoạt, cũng cố bảo vệ vị khí, nắm vững liều lượng phù hợp lứa tuổi (dùng liều khoảng 1/3 liều người lớn đối với trẻ 28 ngày – 12 tháng) [10], tránh quá đắng quá nồng mùi, nên gia thêm Đại táo 30g để bảo vệ vị khí, liều dùng các vị đều thấp, mỗi lần chỉ uống 20ml. Kết quả điều trị khá tốt, trẻ hạ sốt hẳn sau 1 ngày điều trị, các triệu chứng khác cũng cải thiện rõ sau 2 thang thuốc, hết triệu chứng vào ngày 4 của bệnh và chưa ghi nhận tác dụng không mong muốn. Đối với người trưởng thành thì thường phải dùng 3-5 thang, hết triệu chứng thường vào ngày 7-8 của bệnh. Tương tự với bệnh nhi này, đa số các ca trưởng thành cũng thường test nhanh âm tính vào ngày 7-9 của bệnh [6]. Điều này cho thấy có thể cơ địa bệnh nhi đáp ứng thuốc nhanh hơn bệnh người trưởng thành.

Trường hợp bệnh nhi này cũng còn hạn chế về tính tin cậy của chẩn đoán, độ tin cậy của test nhanh chẩn đoán COVID-19 thấp, độ nhạy khá cao, tỷ lệ dương tính giả khá cao, nên thường không sử dụng trong chẩn đoán xác định COVID-19 trên lâm sàng, mà thường dùng để chẩn đoán sàng lọc. Tuy nhiên, vì vài yếu tố như: tại thời điểm đó dịch bệnh bùng phát, bệnh nhi lại sống trong khu vực dịch bệnh diễn biến tương đối nặng (thành phố Hồ Chí Minh); thực hiện test nhanh vào ngày thứ 3 sau phát sinh triệu chứng; hơn nữa mẹ của trẻ sau đó 1 ngày cũng xuất hiện triệu chứng sốt, ho, nghẹt mũi và test nhanh dương tính, nên chúng tôi tin tưởng rằng kết quả test nhanh COVID-19 lúc này có giá trị như chẩn đoán xác định.

V. KẾT LUẬN

Điều trị COVID-19 ở trẻ em bằng bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc thang của giáo sư Ngô Vĩ có hiệu quả tốt mà không tác dụng phụ. Ưu điểm của bài thuốc là sử dụng được cho bệnh nhi, kể cả trẻ <1 tuổi, các vị thuốc cũng dễ dàng tìm thấy trong quầy thuốc đông dược của các bệnh viện của Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. 杜雪梅, 卿立金, 吴伟 (2021), “吴伟教授基于“五脏相关”理论应用酸枣安神膏治疗不寐之经验”, *西部中医药*, 34(2), 55-58.
2. 吴伟 (2020), 邓老关于“中医是理论医学”思想与应对新冠病毒肺炎策略, *医师报*.
3. Chính phủ (2021), *Nghị quyết 128/NQ-CP của chính phủ về ban hành quy định tạm thời “Thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát hiệu quả dịch COVID-19”*, 10/11/2021.
4. Bộ y tế (2020), *Công văn 1306/BYT-YDCT ngày 17 tháng 3 năm 2020 về việc tăng cường phòng chống bệnh viêm đường hô hấp cấp do Sars-cov-2 bằng thuốc và phương pháp Y học cổ truyền*.
5. Bộ y tế (2020), *Quyết định số 4539/QĐ-BYT ngày 25 tháng 09 năm 2021 về việc ban hành “Hướng dẫn tạm thời sử dụng y dược cổ truyền để phòng, chống dịch COVID-19”*.
6. Châu Nhị Vân, Ngô Vĩ (2022), “Hiệu quả điều trị COVID-19 mức độ nhẹ của bài thuốc Châu thị Ngân kiều giải độc”, *tài liệu hội thảo khoa học Y dược cổ truyền toàn quốc lần thứ hai với chủ đề: Y dược cổ truyền trong phòng và điều trị COVID-19-hậu COVID-19*, tr189-204.
7. Yuan-Chieh Yeh, Ly Hien Doan, Zi-Yi Huang, et al (2021), “Honeysuckle (*Lonicera japonica*)

- and Huangqi (*Astragalus membranaceus*) Suppress SARS-CoV-2 Entry and COVID-19 Related Cytokine Storm in Vitro”, *Frontiers in Pharmacology*, 12, 765553.
8. Atefeh Jalali, Farid Dabaghian, Hossein Akbrialiabad, et al (2020), “A pharmacology-based comprehensive review on medicinal plants and phytoactive constituents possibly effective in management of COVID-19”, *Phytotherapy Research*, 35(4): 1925-1938.
9. Lê Văn Truyền (2022), “Y học cổ truyền đóng góp được gì trong phòng chống covid-19?”, *tài liệu hội thảo khoa học Y dược cổ truyền toàn quốc lần thứ hai với chủ đề: Y dược cổ truyền trong phòng và điều trị COVID-19, hậu COVID-19*, tr182-188.
10. 汪受传, 虞坚尔 (2017), *中医儿科学*, 中国中医药出版社, 32-40.
-